

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2025-38-86-96>

УДК: 378.147:[37.011.3-051:796

Бойко Ігор Віталійович,

здобувач 3-го рівня вищої освіти

першого року навчання,

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка,

Кам'янець-Подільський, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-6164-4395>

opndf24z.boiko@kpmu.edu.ua

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Анотація. У статті актуалізується проблема сутності та підходів до формування дослідницької компетентності майбутнього вчителя, зокрема особливостей дослідницької діяльності фахівця фізичної культури і спорту. Дослідницька компетентність студента трактується як здатність до проведення дослідження з актуальних професійних проблем за відповідною логікою та з використанням адекватних методів дослідження.

На основі аналізу літературних джерел проаналізовано та визначено ключові характеристики дослідницьких компетентностей з метою досягнення освітніх стандартів, до яких входять інтегральна, загальноосвітні та фахові компетентності. У контексті проблематики доводиться необхідність створення освітнього середовища, яке було б сприятливим для розвитку відповідних компетентностей майбутнього вчителя фізичної культури.

Обґрунтовується позиція, що дослідницька робота студента є чинником розвитку його функціональної грамотності, готовності до проєктної діяльності. підготовки до майбутньої професійної діяльності в школі, яка базується на дослідницькій основі («Я досліджую світ»).

Проведено аспектне дослідження щодо визначення рівня готовності студентів, викладачів до дослідницької діяльності за параметрами мотиваційного компоненту та рівня сформованості аналітичної діяльності як основи дослідницької. На основі аналізу виявлено проблеми, що обумовлюють недостатній рівень сформованості дослідницьких компетентностей, з-поміж них найбільш актуальними є проблеми браку системних знань щодо сутності та технологічних підходів до забезпечення ефективності інтеграції навчання та досліджень у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури; недостатній рівень готовності як студентів, так і викладачів до удосконалення дослідницької компетентності. Визначені шляхи посилення

дослідницької складової у процесі професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури.

Ключові слова: дослідницька компетентність; освітні стандарти; компетентнісна освіта; проєктна компетентність.

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Проблеми ефективності формування та розвитку дослідницької компетентності в системі професійної підготовки майбутнього педагога, вчителя фізичної культури в тому числі, є особливо актуальною в умовах переходу від традиційної (інформаційно-репродуктивної) освіти, яка наразі все ще є домінуючою, на інноваційну, компетентнісну.

Зазначена переорієнтація є об'єктивною, оскільки традиційна (інформаційно-репродуктивна) модель освіти сформована в системі планової економіки, авторитарного стилю управління, в умовах яких найбільш затребуваними були фахівці, готові до відтворення, традиційних форматів організації діяльності, її організації діяльності за заданими зразками тощо. Стосовно фізичної культури, то освітні стандарти більшою мірою стосувались виконання нормативів, визначених для різних вікових груп школярів, студентів. Лише в умовах компетентнісної освіти, що передбачає особистісну зорієнтованість освітнього процесу дослідницька складова набуває особливої ваги. Що стосується особливостей підготовки майбутніх педагогів до занять фізичною культурою, різні дослідницькі методи та технології реалізуються як у процесі діагностики можливостей кожного в отриманні певних результатів фізичного розвитку, спортивних досягнень у відповідних видах спорту, так і на етапі формування програми, вибору форм та методів її реалізації.

Окрім того, в системі компетентнісної освіти актуальною є проблема створення відповідного освітнього середовища, яке було би сприятливим для розвитку відповідних компетентностей майбутнього вчителя фізичної культури. Підтримуємо позицію Н. Белікової [2, с. 54], яка, аналізуючи сучасні тенденції модернізації системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту, акцентує увагу на тому, що метою вищої педагогічної фізкультурної освіти має стати створення такого середовища навчання, яке має «озброїти» майбутнього вчителя практичними стратегіями вирішення різноманітних фахових проблем. У цьому контексті середовище передбачає комплекс мір освітнього, організаційно-управлінського, психологічного плану, які в комплексі орієнтовані на формування компетентного фахівця, здатного вирішувати складні фахові проблеми в ситуаціях, які не повторюються. Тому актуальність дослідницької складової визначає здатність створювати адекватне середовище не лише в системі професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури, а й формувати здатність майбутнього фахівця до створення такого середовища в школі у процесі проведення занять з фізичної культури. Дослідницька складова визначає здатність

фахівця діагностувати рівень сформованості такого середовища, визначати чинники, які мають позитивний чи негативний вплив на його якісні показники, моделювати варіанти його розвитку, а також відслідковувати ефективність процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У межах заданої тематики у науковій літературі представлена значна кількість досліджень, присвячених методологічним, теоретико-методичним аспектам розвитку дослідницької, діяльності майбутніх педагогів, особливостям її реалізації у контексті професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту.

Проведений аналіз наукових праць, присвячених проблемам формування дослідницької, дослідницько-проектувальної компетентності майбутнього педагога (О. Жерновникова, Н. Брюханова, М. Гриньова, Н. Логінова, В. Мелешко, І. Упатова, О. Ярошинська та ін..) вказує на високий рівень взаємозалежності цих процесів, важливості розвитку дослідницької компетентності у структурі проектної. Акцентується увага на необхідності створення адекватного освітнього середовища, дотримання принципів розвитку дослідницької діяльності в структурі проектної в системі професійної підготовки майбутнього фахівця. Проблеми сучасних підходів до професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури досліджували О. Алексєєв, Н. Белікова, Е. Вільчковський, О. Корносенко, С. Мединський, Л. Сущенко, П. Хоменко, Б. Шиян та ін.,. Значна кількість наукових праць присвячена розвитку компетентностей майбутніх учителів фізичної культури, в яких звертається увага на посилення дослідницької компоненти у процесі їх формування.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ /AIM AND TASKS

Метою статті є визначення сутності дослідницької компетентності, її ключових характеристик та специфіки використання у процесі професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури. Реалізація мети обумовлює необхідність вирішення таких **завдань**: а) проаналізувати суть дослідницьких компетентностей, визначити їх провідні характеристики; б) осмислити окремі фахові компетентності з позиції застосування методів дослідження; в) визначити рівень готовності до дослідницької діяльності учасників освітнього процесу; г) виявити проблеми та перспективи посилення дослідницької складової у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH FINDINGS

Аналіз та узагальнення результатів досліджень, представлених у різних інформаційних джерелах, свідчать про те, що загалом автори трактують сутність дослідницької компетентності майбутнього педагога, виходячи освітніх стандартів, які визначають комплекс інтегральної, загальноосвітніх та фахових компетентностей, які мають спільну основу для всіх спеціальностей педагогічного спрямування.

Зокрема, Н. Логінова обґрунтовує позицію щодо важливості дослідницької діяльності здобувачів освіти всіх рівнів у контексті реалізації індивідуальної освітньої траєкторії, а також базових життєтворчих функцій, починаючи від шкільного віку, а також необхідності спеціальної підготовки майбутніх учителів до реалізації цих важливих завдань. «Освіта ХХІ століття, як і освітній простір спонукають до корінного переосмислення освітньої траєкторії розвитку, оновлення та адаптації змісту освіти до викликів сучасності, методів та прийомів становлення особистості учня, як суб'єкта і творця власного життя, створення проектно-життєвого простору, спрямованого на розвиток і саморозвиток освіченої, конкурентоспроможної особистості, якій під силу творчо розв'язувати проблеми, яка має бажання змінити на краще своє власне життя і матиме можливість впливати на покращення життя своєї країни» [3]. Отож, йдеться про загальні, спільні для всіх педагогів компетентності, що визначають здатність до формування позиції учня як активного суб'єкта/творця свого освітнього, життєвого простору (творення простору передбачає його дослідження, аналіз та оцінювання).

Закономірно, що для формування дослідницької компетентності майбутніх учителів необхідні спеціальні умови, зміст, технології організації навчання, які реалізуються у межах всіх навчальних дисциплін. Дослідниця І. Упатова зазначає, що «сучасна система навчально-наукової діяльності вищого педагогічного закладу вимагає створення умов для саморозвитку майбутнього вчителя, тому в педагогічному навчальному закладі має бути створене науково-методичне середовище, яке б сприяло формуванню й розвитку у студентів науково-дослідницьких умінь, залучення їх до активної самостійної наукової діяльності [5, с. 207]. Система навчально-наукової діяльності, насамперед, включає інтеграцію дослідницької компоненти в структуру освітнього процесу, виконання навчальних завдань на дослідницькій основі.

Також акцентується увага на особливій значущості розвитку проєктувальних компетентностей, реалізація яких передбачає дослідницьку складову і які за своєю суттю є різноплановими та поліфункціональними: «Формування проєктної компетентності – один із найважливіших орієнтирів у системі підготовки фахівців. Проєктна компетентність – це інтегративна особистісна характеристика суб'єкта діяльності, що виражається у здатності і готовності людини до самостійної теоретичної та практичної діяльності із розробки й реалізації проєктів у різних сферах соціальної практики на основі особистісно осмислених принципів природо- і культуровідповідності [4]. Дослідницькі функції у розробці проєктів реалізуються як на початковому етапі (діагностика та осмислення конкретної ситуації, аналіз причин, що визначають проблеми; моделювання алгоритмізація варіантів вирішення проблем, умов їх ефективної практичної імплементації, так і завершальному (фінальна діагностика та визначення та аналіз загальної результативності процесу).

Усе вищезазначене стосується професійної підготовки майбутніх педагогів загалом. Також у наукових працях, присвячених розвитку дослідницької компетентності, міститься інформація стосовно їх специфіки відповідно до різних педагогічних спеціальностей. Зокрема, йдеться про важливість дослідницької складової як у процесі

професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури, так і її важливість у структурі його майбутньої професійної діяльності. Це пов'язано з новими освітніми стандартами, важливістю принципів диференціації, індивідуалізації, варіативності освітніх програм. Усе це в комплексі дає можливість посилювати особистісну орієнтованість освітнього процесу, формувати індивідуальну освітню траєкторію,

Науковець О. Алексєєв, досліджуючи проблеми диференціації та індивідуалізації освітнього процесу, як і підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи зі школярами, вказує на недостатню готовність вчителів фізичної культури до реалізації принципів варіативності, елективності, особистісної зорієнтованості. Пояснюється це тим, що впродовж тривалого часу вони працювали за стандартними планами, програмами, однаковими для всіх інструкціями щодо їх реалізації. Закономірно, що дослідницька компонента не мала широкої сфери застосування. Саме компетентнісна освіта актуалізувала проблему індивідуалізації освіти, побудови індивідуальної освітньої траєкторії; «Нині ж навчальні програми з фізичної культури для ЗЗСО передбачають значний за обсягом варіативний компонент, що дозволяє УФК самостійно проєктувати зміст і процесуальний аспект ФВ, враховуючи індивідуальні особливості учнів, ресурсне забезпечення навчального закладу, традиції розвитку ФК у регіоні. Однак відсутність у педагогів-практиків, котрі багато років працювали за суворими інструкціями і планами, досвіду самостійної побудови варіативного людино-зорієнтованого ФВ призводить до серйозних труднощів і нерідко до спотворення ідеї гуманізації всього процесу» [1, с. 38].

Усі ці функції можна ефективно реалізувати лише на дослідницькій основі. Протидією заданим. Однаковим для всіх планам та суворим інструкціям може бути лише підхід, відповідно до якого викладач має можливість в рамках академічної свободи визначати свій, найбільш оптимальний варіант організації освітнього процесу, враховуючи всі чинники, які визначають його особливості. Отож, значення дослідницької компетентності майбутнього педагога визначається об'єктивними чинниками, пов'язаними з освітніми стандартами, визначеними у рамках компетентнісного підходу.

Проаналізуємо компетентності, зафіксовані у стандарті професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури. Інтегральна компетентність пов'язана зі здатністю «розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері фізичної культури і спорту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів наук з фізичного виховання і спорту, та характеризується комплексністю та невизначеністю умов». Інтегральна компетентність дає чіткий орієнтир на формування майбутнього фахівця-дослідника в області фізичної культури і спорту, його спроможність працювати в умовах динамічного розвитку освітньої системи, розв'язання практичних проблем в ситуаціях, які постійно видозмінюються.

Розглянемо окремі фахові компетентності з позиції застосування методів дослідження: 10. Здатність здійснювати навчання, виховання та соціалізацію людини у сфері фізичної культури і спорту, застосовуючи різні педагогічні методи та прийоми. Практично всі методи та прийоми навчання (як традиційні, так і інноваційні) можуть

ефективно використовуватись за умови застосування комплексу дослідницьких дій: аналіз освітньої ситуації; діагностика та аналіз можливостей групи, кожного його члена до вирішення відповідних навчальних завдань; аналіз ефективності навчального процесу, доцільності використання відповідного комплексу методів, виявлення проблем, що понижують ефективність навчального процесу. 11. Здатність аналізувати прояви психіки людини під час занять фізичною культурою і спортом. У процесі організації занять з фізичної культури важливо діагностувати та аналізувати психофізичний, емоційний розвиток школяра, оскільки це безпосередньо пов'язано як х її фізичним здоров'ям, так і емоційними станами, від яких безпосередньо залежить мотивація до занять фізкультурою та спортом. 13. Здатність застосовувати сучасні технології управління суб'єктами сфери фізичної культури і спорту. Сфера управління освітніми процесами є надзвичайно складною і потребує комплексу дослідницьких дій, починаючи від моніторингу рівня сформованості освітньої діяльності, ефективності заняттями фізичною культурою, спортом, завершуючи контрольно-рефлексивними заходами, які визначають загальну ефективність процесу.

Результати узагальнення вищезазначених позицій, а також спостережень та аналізу реальної практики професійної підготовки учителів фізичної культури дали можливість сформулювати комплекс можливостей розвитку дослідницької компетентності майбутніх фахівців. У компетентнісно зорієнтованій системі професійної підготовки майбутнього педагога є значні можливості для розвитку готовності до дослідницької діяльності, зокрема у процесі вивчення навчальних дисциплін з посиленою дослідницькою складовою (Основи наукових досліджень), а також у процесі вивчення всіх інших ОК (освітніх компонентів), оскільки всі вони включають дослідницькі методи навчання (аналіз, діагностика, синтез, порівняння, алгоритмізація, моделювання та ін.

Практичні підходи до посилення дослідницької діяльності у межах організації навчального процесу забезпечують реалізацію таких функцій:

Дослідницька робота є основою:

- досягнення освітніх стандартів;
- підготовки до майбутньої професійної діяльності в школі (НУШ);
- забезпечення функціональної грамотності;
- забезпечення ефективності організації проєктної діяльності.

Розберемо зазначені позиції:

1. Розвиток компетентностей майбутнього педагога, вчителя фізичної культури в тому числі, можливий за умови інтеграції навчання та досліджень, реалізації навчання на дослідницькій основі (навчання через дослідження). Без досліджень навчання може відбуватись лише в інформаційно-репродуктивному форматі.

2. Ефективна реалізація концепції НУШ, починаючи з дошкільного рівня, потребує організації навчання школярів на дослідницькій основі, що є умовою виконання освітніх програм «Я досліджую світ». Розвиток фізичної культури відбувається за індивідуальною освітньою траєкторією, яка буде відповідати потребам і фізичним можливостям кожного. Траєкторію розробляє студент за консультативної допомоги викладача на основі

комплексного дослідження наявного досвіду, актуальних можливостей та прогнозу перспективного розвитку за відповідних умов. Спорт високих досягнень – це можливість на дослідницькій основі сформувати оптимальний варіант програми розвитку, максимально враховуючи зовнішні та внутрішні чинники, які впливають на процес.

3. Функціональна грамотність майбутнього вчителя фізичної культури (soft skills) визначається його здатністю ефективно застосовувати знання в ситуаціях, які практично не повторюються (кожна навчальна ситуація унікальна). Адаптувати наявні знання до практичних ситуацій може лише студент, який володіє системними, глибокими і усвідомленими знаннями і на дослідницькій основі здатен визначити варіант їх практичного використання для вирішення відповідної проблеми. До прикладу, знання стосовно фізіологічних особливостей розвитку студента можуть бути використані у процесі програмування індивідуальної траєкторії спортивних досягнень, коли вони є предметом аналізу і програмування режиму тренувальних занять, відслідковування їх ефективності на кожному окремо взятому етапі розвитку.

4. Дослідницька діяльність є основою проєктної, яка може застосовуватися як у процесі навчальної діяльності, так і для розроблення проєктів, які орієнтовані на вирішення важливих життєвих проблем. Окрім того, педагог має бути готовим до виконання проєктів за фахом, що мають інноваційну цінність і можуть реалізовуватися на практиці потенційними інвесторами. Зокрема, у процесі викладання дисципліни «Здоров'язбережувальні педагогічні технології» студент може розробляти власний проєкт формування здоров'язбережувального життєвого середовища, освітнього як його складової. У процесі опрацювання відповідних технологій студент має можливість їх аналізувати і оцінювати з позиції можливостей адаптації до своїх потреб та спроможностей. Відбувається інтеграція навчання і досліджень за рахунок осмислення ключових понять та аналізу їх теоретичних засад, практичних основ реалізації. Проєкт починається з аналізу реального життєвого простору та його оцінювання за показниками здоров'язбережувального потенціалу, визначення успішних підходів та проблем, що його ускладнюють. По мірі оволодіння тематикою занять, студент програмує свою індивідуальну траєкторію, додаючи нові технології, корегуючи звичну практику піклування за своїм здоров'ям. Як результат – апробація створеної програми та її практичне використання.

Формування дослідницьких компетентностей найбільш ефективно реалізується у форматі інтерактивних форм та методів навчання і передбачає різні форми взаємодії викладача та студентів у процесі організації освітнього процесу.

У зв'язку з цим було проведено аспектне дослідження, яке мало на меті визначити рівень готовності як викладачів, так і студентів до організації навчальної діяльності на дослідницькій основі (використання дослідницьких методів навчання). У дослідженні (на рівні констатувального експерименту) взяли участь 26 викладачів факультету фізичної культури і 32 студенти (II курс навчання) (рис.1). Використано методи анкетування, тестування, кейс-методу у процесі аналізу конкретних проблем організації освітнього процесу з фізичної культури). Аналіз отриманих результатів свідчить про те, що студенти

більшою мірою асоціюють дослідницьку роботу з творчою і досить позитивно ставляться до методів, які передбачають вирішення актуальних для них проблем. Водночас, в ситуаціях реального застосування дослідницьких методів, вони демонструють здатність до досить поверхового аналізу ситуацій і намагання використати типові варіанти вирішення проблем.

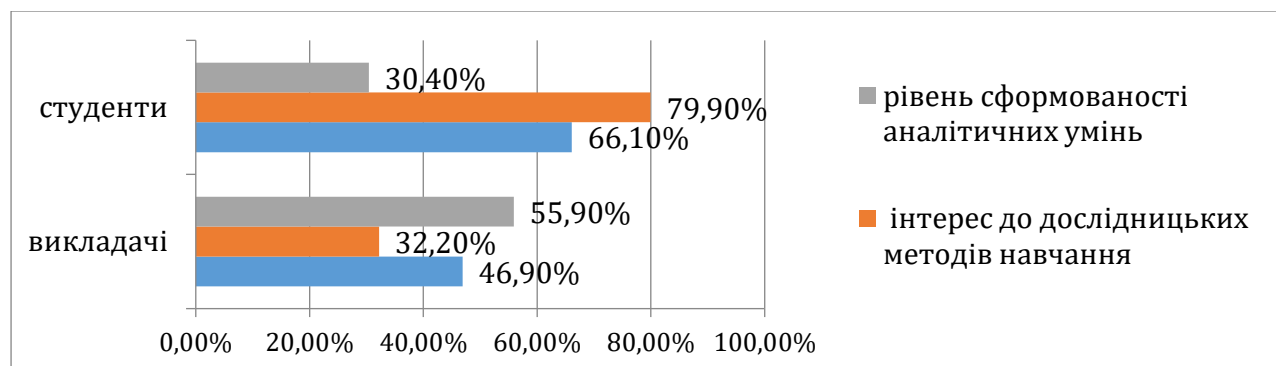

Рис. 1. Результати порівняльної діагностики студентів та викладачів за критеріями готовності навчання з активним використанням дослідницьких методів

Узагальнення отриманих в результаті діагностики показників дали можливість виявити проблеми у контексті посилення дослідницької складової в навчальному процесі та дійти таких висновків:

- як викладачам, так і студентам бракує розуміння сутності сучасних освітніх стандартів, які передбачають формування компетентностей на основі інтеграції навчання та досліджень за відповідним фахом;
- студенти більш позитивно сприймають використання дослідницьких методів навчання як умови вирішення цікавих для них і актуальних для майбутньої професії проблем;
- у викладачів закономірно значно вищий рівень сформованості аналітичної діяльності, як основи дослідницької, однак вони не демонструють налаштування на активне використання дослідницьких методів навчання, надаючи перевагу традиційним, інформаційно-репродуктивним;
- в традиційній освітній практиці спостерігається досить низький рівень використання інтерактивних методів навчання, що ґрунтуються на основі суб'єкт-суб'єктних взаємовідносин викладача та студентів, тому останні практично не беруть участі у формуванні/корегуванні навчального процесу, ініціювання форм та методів навчання, які вони визначають як найбільш для них ефективні;
- фіксується недостатній рівень спрямування освітньої діяльності студента на використання неформальних, інформальних форм навчання, саморозвитку дослідницьких компетентностей на основі індивідуальної освітньої траєкторії.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Отож, зважаючи на актуальність проблеми досягнення сучасних освітніх стандартів, що базуються на комплексі компетентностей, проблема дослідницьких здібностей/компетентностей майбутнього педагога, як і вчителя фізичної культури, є предметом системних досліджень науковців. Сутність дослідницької компетентності трактується як здатність майбутнього педагога вирішувати актуальні професійні проблеми, використовуючи логіку організації дослідження, комплекс дослідницьких методів. Дослідницька робота студента є полі функціональною, вона не лише сприяє формуванню необхідних компетентностей, а й забезпеченню функціональної грамотності, орієнтації на майбутню професійну діяльність у школі у якості фахівця з фізичної культури та спорту. Особливу цінність представляє здатність студента до забезпечення практико орієнтованості освітнього процесу, зокрема організації проєктної діяльності різних форм та типів.

Перспективами подальших досліджень є формування системного підходу до забезпечення поетапного розвитку дослідницьких компетентностей майбутніх педагогів, а також врахування специфіки професійної підготовки вчителів фізичної культури. Подальших досліджень потребує проблематика, пов'язана з формуванням освітнього середовища, сприятливого для використання інтерактивних методів навчання, до яких відносяться дослідницькі.

5. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ТРАНСЛІТЕРАЦІЯ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Алексеев, О.О., 2022. *Теоретичні та практичні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями*. Тернопіль: ЗУНУ, 312.
2. Белікова, Н. О., 2013. Сучасні тенденції професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту. *Вісник Чернігівського нац. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка*, 112 (2), 52-56.
3. Логінова, Н. І., 2023. Розвиток проєктувальної компетентності вчителів, як запорука вдалої організації безпечного освітнього середовища в умовах дистанційного навчання. *International Science Journal of Education & Linguistics*, 2 (2), 1-9.
4. Нагорна, Н. О., 2019. Змістова характеристика поняття «проєктно-технологічна компетентність» майбутніх вчителів технологій. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, Сер. Педагогічні науки*, 177 (2), 20-24.
5. Упатова, І.П., 2010. Науково-практична підготовка майбутнього вчителя-дослідника. *Наукові записки кафедри педагогіки*, 24, 200-211.

FUNDAMENTALS OF FORMING RESEARCH COMPETENCE OF A FUTURE TEACHER OF PHYSICAL CULTURE

Igor Boiko,

first-year postgraduate student,

Ivan Ohienko Kamyanets-Podilskyi National University

Kamianets-Podilskyi, Ukraine

ORCID ID: <http://orcid.org/0009-0003-6164-4395>

opndf24z.boiko@kpnu.edu.ua

Abstract. The article addresses the problem of the essence and approaches to the formation of research competence of a future teacher, in particular the features of the research activity of a specialist in physical culture and sports. The student's research competence is interpreted as the ability to conduct research on current professional problems according to the appropriate logic and using adequate research methods.

Based on the analysis of literary sources, the key characteristics of research competencies in the context of achieving educational standards, which include integral, general educational and professional competencies, are analyzed and identified. Also, in the context of the problem, the need to create an educational environment that would be favorable for the development of the relevant competencies of a future physical education teacher is proven.

The position is also substantiated that a student's research work is a factor in the development of his functional competent, readiness for project activity. preparation for future professional activity at school, which is based on a research basis (I am exploring the world).

An aspect study was conducted to determine the level of readiness of students and teachers for research activity according to the parameters of the motivational component and the level of formation of analytical activity as the basis of research. Based on the analysis, problems were identified that cause an insufficient level of forming the research competencies, among which the most impotent are the problems of lack of systemic knowledge regarding the essence and technological approaches to ensuring the effectiveness of the integration of teaching and research in the process of professional training of future physical education teachers; insufficient level of readiness of both students and teachers to improve their research competence. Ways of strengthening the research component in the process of professional training of future physical education teachers were identified.

Keywords: research competence; educational standards; competence-based education; project competence.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Aliksieiev, O.O., 2022. *Teoretychni ta praktychni zasady profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury do orhanizatsii indyvidualnoi roboty z uchniamy* [Theoretical and practical foundations of professional training of future physical education teachers for organizing individual work with students]. Ternopil, ZUNU, 312.
2. Bielikova, N. O., 2013. Suchasni tendentsii profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoho vykhovannia ta sportu [Current trends in professional training of future specialists in physical education and sports]. *Visnyk Chernihivskoho nats. ped. un-tu im. T. H. Shevchenka*, 112 (2), 52-56.
3. Lohinova, N. I., 2023. Rozvytok proiektualnoi kompetentnosti vchyteliv, yak zaporuka vdaloj orhanizatsii bezpechnoho osvithnoho seredovyscha v umovakh dystantsiinoho navchannia [Development of teachers' design competence as a guarantee of successful organization of a safe educational environment in the context of distance learning]. *International Science Journal of Education & Linguistics*, 2 (2), 1-9.
4. Nahorna, N. O., 2019. Zmistova kharakterystyka poniattia «proektno-tekhnologichna kompetentnist» maibutnikh vchyteliv tekhnologii [Content characteristics of the concept "project-technological competence" of future technology teachers]. *Naukovi zapysky Tsentralnoukrainskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka, Ser. Pedahohichni nauky*, 177 (2), 20-24.
5. Upatova, I.P., 2010. Naukovo-praktychna pidhotovka maibutnoho vchytelia-doslidnyka [Scientific and practical training of the future teacher-researcher]. *Naukovi zapysky kafedry pedahohiky*, 24, 200-211.

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2025-38-96-108>

УДК: 378.016:76

Бренюк Алла Григорівна,

кандидат мистецтвознавства,

старший викладач кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації творів мистецтва,

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Кам'янець-Подільський, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4725-3024>

brenyuk@kpnu.edu.ua

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ТВОРІВ ГРАФІКИ У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ХУДОЖНІХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Анотація. Аналіз графічних творів ґрунтується на основних характеристиках графіки як виду мистецтва, таких як: колір, композиція, жанр, сюжет, техніка, вид, стилістика тощо. Завдяки широкому спектру виражальних засобів (лінії, штриху,